

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. V.**, so sídlom v B., zastúpeného JUDr. E. B., advokátkou, so sídlom v B., proti žalovanému **Mgr. V. V.**, nar. X., bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. M. K., advokátom, so sídlom v K., **o zaplatenie 1 095,40 eur s príslušenstvom**, vedenej Okresným súdom Košice II pod sp.zn. 42 C 85/2008, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach zo 16. júna 2010 sp.zn. 1 Co 172/2010, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo 16. júna 2010 sp.zn. 1 Co 172/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom z 8. decembra 2008 č.k. 42 C 85/2008-47 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni 33 000,-- Sk spolu so zmluvnou pokutou vo výške 0,01% denne zo sumy 20 000,-- Sk od 2.10.2006 do zaplatenia, zo sumy 13 000,-- Sk od 1.3.2007 do zaplatenia a úroky z omeškania vo výške 9,5% ročne zo sumy 20 000,-- Sk od 2.10.2006 do zaplatenia, zo sumy 13 000,-- Sk od 1.3.2007 do zaplatenia, všetko so splatnosťou do troch dní. O práve na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť náhradu trov konania žalobkyni vo výške 6 782,-- Sk na účet jej právnej zástupkyne.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd) o odvolaní žalovaného rozhodol uznesením zo 16. júna 2010 sp.zn. 1 Co 172/2010, ktorým odmietol jeho opravný prostriedok

a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov vo výške 80,29 eur so splatnosťou do troch dní na účet jej právnej zástupkyne. Odmietajúci výrok odôvodnil tým, že rozsudok súdu prvého stupňa bol žalovanému doručený prostredníctvom súdom mu ustanovenej opatrovníčke v zmysle § 29 ods. 2 O.s.p. 22. decembra 2008. Keďže žalovaný podal odvolanie osobne na súde až 12. mája 2010, po uplynutí zákonnej lehoty na podanie odvolania, odvolací súd jeho opravný prostriedok odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p. z dôvodu jeho oneskoreného podania. Výrok o práve na náhradu trov konania odôvodnil ustanovením § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. a úspechom žalobkyne v odvolacom konaní, výšku prisúdených trov vyhláškou č. 655/2004 Z.z.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, ktorý ho navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodil z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože súdy oboch stupňov mu odňali možnosť konať pred súdom. Podľa dovolateľa súd prvého stupňa mu odňal možnosť konať pred súdom tým, že mu nedôvodne ustanovil opatrovníčku – zamestnankyňu Okresného súdu Košice II, i napriek nesplneniu podmienok pre postup podľa ustanovenia § 29 ods. 2 O.s.p, pretože súdom uvedený dôvod takéhoto opatrenia, jeho neznámy pobyt, nemal súd preukázaný. V dôsledku chybného postupu súdu nebola vec prejednaná na súde v jeho prítomnosti a nemohol sa vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Namietal aj nesprávne skutkové a právne posúdenie veci, pretože žalobou uplatnená pohľadávka v čase podania návrhu na začatie konania 27.7.2007 už neexistovala, pretože ju uhradil 26.3.2007.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhla dovolanie zamietnuť. Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým odmietol oneskorene podané odvolanie žalovaného považovala správnym.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), skúmal predovšetkým prípustnosť dovolania, t. j. či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré v zmysle § 236 a nasledujúcich O.s.p. možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho

prípustnosti. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. a proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné ešte aj v prípadoch uvedených v ustanovení § 239 O.s.p.

Dovolanie, ktoré v danom prípade smeruje proti uzneseniu, je v zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev [§ 109 ods. 1 písm. c/] na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa výslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

V prejednávanej veci je dovoláním žalovaného napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania vydané v procesnej forme uznesenia. Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy, lebo tu nejde o uznesenie, ktoré je uvedené v § 239 ods. 1 O.s.p. a ani o niektoré z potvrdzujúcich uznesení vymenovaných v § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Je nepochybné, že procesná prípustnosť dovolania žalovaného v zmysle ustanovenia § 239 O.s.p. je vylúčená.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to

účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Podľa § 237 O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

So zreteľom na žalovaným tvrdené dôvody prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že v prejednávanej veci mu postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasledujúcich Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (vyhláseného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok

priznáva za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide len v tom prípade, ak išlo o postup nesprávny (z hľadiska zachovania postupu súdu určeného zákonom alebo ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi) a ak sa postup súdu prejavil v priebehu konania. Podľa ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dochádza k procesnej vade tejto povahy tiež vtedy, ak odvolací súd odmietne odvolanie podľa § 218 ods. 1 O.s.p., hoci procesné predpoklady pre takýto postup nie sú dané. Podľa ustálenej súdnej praxe k odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

Odmietnutie odvolania v preskúmvanej veci odôvodnil odvolací súd jeho oneskoreným podaním. Dovolací súd sa preto zaoberal správnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska otázky prípustnosti odvolania.

Podľa § 204 ods. 1 O.s.p. odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Odvolanie je riadnym opravným prostriedkom, určeným účastníkovi k tomu, aby ním napadol zásadne každé rozhodnutie súdu prvého stupňa (okrem stanovených výnimiek), ktoré považuje nesprávnym, a tak tu možno hovoriť o univerzálnom procesnom úkone, ktorým sa účastník môže brániť proti výsledku postupu a konania súdu prvého stupňa.

Podľa § 158 ods. 2 O.s.p. rovnopis písomného vyhotovenia rozsudku sa doručuje účastníkom, prípadne ich zástupcom do vlastných rúk.

Podľa § 49 ods. 1 O.s.p., ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi. Ak má však účastník osobne v konaní niečo vykonať, doručuje sa písomnosť nielen zástupcovi, ale aj jemu. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku sa doručuje iba zástupcovi.

Právna úprava doručovania v občianskom súdnom konaní plní veľmi významnú funkciu. Súd totiž môže konať a rozhodovať len vtedy, ak má riadne preukázané, že účastníci

dostali všetky písomnosti, prijatie a znalosť ktorých je predpokladom ďalšieho postupu v konaní, použitia opravného prostriedku, prostriedkov procesnej obrany a ochrany a ďalších úkonov, ktoré je prípustné urobiť len v zákonom alebo súdom ustanovenej lehote. Obzvlášť doručovanie súdnych rozhodnutí vo veci samej je nevyhnutným predpokladom právoplatného skončenia veci, prípadne i vykonateľnosti súdneho rozhodnutia (ak je rozhodnutie vykonateľné bez ohľadu na právoplatnosť). Doručovanie ovplyvňuje skúmanie procesných podmienok základného konania, odvolacieho konania, ako aj konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch. Právna úprava doručovania preto plne rešpektuje záujmy účastníkov konania a nevyhnutnosť ich úplného a účinného informovania prostredníctvom tohto procesného úkonu. Ak nebola písomnosť doručená správne, podľa predpisov upravujúcich tento úkon, má to priamo za následok vadnosť, nezákonnosť doručenia, s ktorou vadou sú spojené závažné procesnoprávne účinky; ak došlo k vadnému doručeniu rozhodnutia alebo ho súd vôbec opomenul doručiť, nemôže rozhodnutie nadobudnúť právoplatnosť.

Odvolačný súd považoval momentom doručenia rozsudku súdu prvého stupňa jeho doručenie opatrovníčke, ustanovenej v zmysle § 29 ods. 2 O.s.p. žalovaného pre jeho neprítomnosť zapríčinenú jeho neznámym pobytom, uznesením z 3. októbra 2008 č.k. 42 C 85/2008-39. Uvedený záver odvolacieho súdu o doručení rozsudku súdu prvého stupňa žalovanému 22. decembra 2008, prostredníctvom súdom ustanovenej opatrovníčky, nie je správny.

Podľa § 29 ods. 2 O.s.p. pokiaľ neurobí iné opatrenia, môže súd ustanoviť opatrovníka aj účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať.

Podľa § 29 ods. 6 O.s.p., ktorý bol do nášho právneho poriadku prijatý novelou Občianskeho súdneho poriadku uskutočnenou zákonom č. 384/2008 Z.z. účinným od 15.10.2008, za opatrovníka súd ustanoví osobu pôsobiacu v rodinnom, pracovnom, kultúrnom, prípadne v inom prostredí, ktoré je účastníkovi blízke. Súd môže za opatrovníka ustanoviť aj obec. Súd nemôže ustanoviť za opatrovníka zamestnanca súdu, ktorý prejednáva vec; to neplatí vo veciach, v ktorých hodnota pohľadávky bez príslušenstva v čase začatia konania neprevyšuje 500 eur (ďalej len „drobné spory“).

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že funkcia opatrovníka bola vytvorená preto, aby boli dôsledne obhajované záujmy neprítomného účastníka konania, čo predstavuje (okrem iného) štúdium spisu, podávanie vyjadrení a vedenie celého sporu za neprítomného tak, ako by takú povinnosť bol nútený plniť zmluvný zástupca. Odsek 6 ustanovenia bol zavedený do nášho právneho poriadku práve z dôvodu zamedzenia ustanoviť za opatrovníka účastníkovi zamestnanca súdu, čo bolo bežnou súdnou praxou do 14. októbra 2008, ktorú Občiansky súdny poriadok priamo nevylučoval.

V súdnej veci bola opatrovníčkou žalovaného ustanovená Okresným súdom Košice II uznesením z 3. októbra 2008 č.k. 42 C 85/2008-39 V. H., zamestnankyňa rovnakého súdu, ktorý v predmetnej veci rozhodoval. Takto ustanovená opatrovníčka obhajovať práva a oprávnené záujmy účastníka, ktorého zastupuje, vzhľadom ku svojmu pracovnému zaradeniu však ani nemohla. Nemožno totiž očakávať, že pracovník súdu – zamestnanec – ako opatrovník účastníka konania vo veci riešenej tým istým súdom, bude brojiť proti postupu a rozhodnutiu súdu. Naopak je v takom prípade veľmi pravdepodobný konflikt medzi záujmom zamestnávateľa opatrovníka (a tým aj jeho samotného) na čo najrýchlejšom skončení veci, a záujmom účastníka konania, ktorého má zastupovať, na úplnom zachovaní jeho práv a oprávnených záujmov. Pri ustanovení opatrovníka osobe, ktorej pobyt nie je známy, je nutné prísne uvážiť, aby nedošlo ku kolízii záujmom zástupcu a zastúpeného (§ 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Opatrovník je osoba, ktorá má v konaní obhajovať práva a oprávnené záujmy účastníka, ktorého zastupuje. Je teda zásadne nevhodné, pokiaľ je opatrovníkom ustanovená osoba podriadená orgánu verejnej moci, ktorý vedie konanie, a to práve s ohľadom na pravdepodobný konflikt medzi záujmom zamestnávateľa opatrovníka na čo najrýchlejšom skončení veci, a záujmom účastníka, ktorého má zamestnanec zastupovať, na plnom zachovaní jeho práv a oprávnených záujmov. Z týchto dôvodov je treba prednostne vhodnú osobu hľadať v okruhu osôb blízkych, prípadne iných osôb, ktoré sú schopné skutočne reprezentovať záujmy zastúpeného.

Podľa prechodného ustanovenia § 372p ods. 1 O.s.p. k úpravám účinným od 15. októbra 2008 na konania začaté pred 15. októbrom 2008 sa použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

Ustanovenie § 372p upravuje režim pôsobenia novej právnej úpravy - zákona č. 384/2008 Z.z. (lex posterior) a starej právnej úpravy (lex priori). Generálnym pravidlom je, že nová právna úprava sa vzťahuje aj na konania začaté pred nadobudnutím účinnosti zákona

č. 384/2008 Z.z., t.j. pred 15. októbrom 2008. Prelomením tejto zásady je odsek 2, ktorý súvisí s doplnením dôvodov, keď môže podľa § 35 ods. 1 písm. f/ podať návrh na začatie konania prokurátor, ktoré ale nemožno vzťahovať na prejednávaný prípad.

Pokiaľ dovolateľovi bola súdom ustanovená ako opatrovníčka zamestnankyňa súdu, ktorý vec prejednáva a rozhoduje, potom tento postup nie je možné považovať ústavné konformným, pretože je v rozpore s ústavnými zásadami, ktoré majú byť naplnené ustanovením opatrovníka neprítomnému účastníkovi. Pokiaľ súd prvého stupňa ani po nadobudnutí novej právnej úpravy ustanovenia opatrovníka účastníkovi neznámeho pobytu nevykonal nápravu ani po 15. októbri 2008 (nápravu nevykonal ani odvolací súd), záver odvolacieho súdu o účinnom (riadnom) doručení rozsudku súdu prvého stupňa žalovanému prostredníctvom opatrovníčky, ktorou považoval zamestnankyňu súdu prvého stupňa, nie je správnym.

Doručenie rozsudku Okresného súdu Košice II z 8. decembra 2008 č.k. 42 C 85/2008-47 ustanovenej opatrovníčke tak nemožno považovať za doručenie riadne, účinné, ktoré by malo za následok začatie plynutia lehoty na odvolanie žalovanému.

Žalovaný teda dôvodne vytýka (hoci sčasti z iných dôvodov), že konanie a z neho pochádzajúce rozhodnutie odvolacieho súdu má vadu podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Výskyt niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. je vždy zo zákona dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu, vydanému v konaní touto vadou postihnutou. Zároveň je tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v takom konaní nemôže byť považované správnym. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. októbra 2010

JUDr. Ladislav G ó r a s z, v. r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová